

Luksemburg, 24 czerwca 2024 r.
(OR. en)

11296/24

COHOM 137

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Data:	24 czerwca 2024 r.
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Konkluzje Rady dotyczące aktualizacji wytycznych UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych

Delegacje otrzymują w załączeniu konkluzje Rady dotyczące aktualizacji wytycznych UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych, w wersji zatwierdzonej przez Radę na 4038. posiedzeniu 24 czerwca 2024 r.

Konkluzje Rady dotyczące aktualizacji wytycznych UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych**[aktualizacja w załączniku]**

1. Przywołując strategiczne ramy UE dotyczące praw człowieka i demokracji z 2012 r., plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji z 2020 r., strategię UE na rzecz praw dziecka z 2021 r., art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz Kartę praw podstawowych UE, Rada potwierdza, że poszanowanie, ochrona i realizacja praw dziecka to kluczowe cele wewnętrznych i zewnętrznych polityk i działań Unii Europejskiej.
2. Opierając się na wytycznych UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych z 2008 r. oraz konkluzjach Rady z czerwca 2022 r. w sprawie strategii na rzecz praw dziecka, UE jest szczególnie aktywna w ochronie praw dziecka w sytuacjach konfliktowych lub kryzysowych oraz w zapewnianiu dzieciom ochrony, pomocy i wsparcia.
3. Rada jest poważnie zaniepokojona wzrostem liczby przypadków łamania praw dziecka w związku z konfliktami zbrojnymi, spotęgowanymi przez rozprzestrzenianie się konfliktów, w tym przez rosyjską wojnę napastniczą przeciwko Ukrainie, oraz jej bezprawną deportacją i przekazywaniem ukraińskich dzieci, nasilającą się przemocą w Sudanie oraz eskalacją konfliktu na Bliskim Wschodzie, a w szczególności katastrofalną sytuacją humanitarną w Gazie i jej nieproporcjonalnym wpływem na ludność cywilną, zwłaszcza na dzieci. Rada ubolewa, że w ciągu ostatniej dekady znacznie nasiliły się poważne naruszenia wobec dzieci¹ – zabójstwa i okaleczanie, rekrutowanie i wykorzystywanie w charakterze żołnierzy lub w innych funkcjach niebojowych, porwania, gwałty i inne formy przemocy seksualnej i przemocy motywowanej płcią, ataki na szkoły i szpitale oraz odmowa dostępu pomocy humanitarnej.

¹ <https://www.unicef.org/children-under-attack/six-grave-violations-against-children>

4. W niemal wszystkich strefach konfliktu na świecie, od Sahelu, Afryki Środkowej i Wschodniej po Bliski Wschód i Azję, aż połowę ludności dotkniętej konfliktami stanowią dzieci. W nieproporcjonalnym stopniu cierpią z powodu konfliktów zbrojnych i są ich głównymi ofiarami. Rada jest zaniepokojona faktem, że zmieniający się charakter konfliktów, taktyk i używanej broni zwielokrotnił ryzyko dla ludności cywilnej, zwłaszcza dzieci, a jednocześnie coraz bardziej oczywisty staje się poważny, szkodliwy i długotrwały wpływ naruszeń i nadużyć na ofiary. Rada dostrzega jednak również, że dzieci mogą być niezwykle odporne i – przy właściwym wsparciu, udzielonym w odpowiednim momencie – mogą przezwyciężać ekstremalne sytuacje i rozwijać się. Ochrona dzieci, ich powrót do zdrowia i reintegracja mają zasadnicze znaczenie dla długoterminowego pokoju i bezpieczeństwa, a także dla zrównoważonego rozwoju.
5. Rada przyjmuje te zmienione wytyczne UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych, aby zwiększyć swój wkład w poszanowanie, ochronę i realizację praw dzieci. Aktualizacja ta uwzględnia rozwój sytuacji w UE i w pełni uspójnia wytyczne z ramami ustanowionymi przez Radę Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych w kolejnych rezolucjach, w szczególności poprzez uwzględnienie wymienionych w nich sześciu poważnych naruszeń wobec dzieci w czasie konfliktu zbrojnego. UE dąży również do wzmocnienia dostosowania do mandatu Sekretarza Generalnego ONZ i Specjalnego Przedstawiciela ONZ ds. Dzieci w Konfliktach Zbrojnych i współpracy w jego ramach, zwłaszcza, jeśli chodzi o zwiększony nacisk w tym mandacie na dobrostan dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi, dostęp do pomocy humanitarnej i prewencję.

6. UE nasili wysiłki na rzecz zwalczania wszelkich form przemocy wobec dzieci, ochrony dzieci i propagowania ich praw, w tym zdrowia fizycznego, psychicznego i psychospołecznego oraz ich dostępu do podstawowych usług. UE będzie współpracować z organizacjami międzynarodowymi i krajami partnerskimi, tak by opracować kompleksowe polityki i działania na rzecz poszanowania, ochrony i realizacji praw wszystkich dzieci bez jakiegokolwiek dyskryminacji, a także aby zapewnić dzieciom bardziej sprzyjające warunki do bycia odpowiedzialnymi i odpornymi członkami społeczeństwa. W świetle zmieniającego się charakteru konfliktów i przedłużających się kryzysów humanitarnych UE będzie dalej wzmacniać powiązania między swoimi działaniami w wymiarze humanitarnym, rozwojowym i pokojowym takich kryzysów, ściślej dostosowując zapobieganie konfliktom, zarządzanie kryzysowe i pomoc humanitarną do pomocy rozwojowej i inwestycji w edukację w sytuacjach nadzwyczajnych i w ochronę socjalną na całym świecie. Ochrona dzieci dotkniętych konfliktem musi pozostać głównym filarem programów działań w zakresie praw człowieka, pokoju i bezpieczeństwa, budowania pokoju, rozwoju i pomocy humanitarnej.
7. UE będzie nadal zapewniać pełną realizację zobowiązań wynikających z Konwencji o prawach dziecka i protokołu fakultatywnego do niej dotyczącego angażowania dzieci w konflikty zbrojne, w tym w odniesieniu do definicji dziecka jako każdej osoby w wieku poniżej 18 lat, a także będzie wspierać ich transpozycję do prawa krajowego. Ponadto UE uznaje wartość globalnych inicjatyw, takich jak zasady i zobowiązania paryskie, zasady z Vancouver, deklaracja w sprawie bezpiecznych szkół oraz deklaracja polityczna w sprawie wzmocnienia ochrony ludności cywilnej przed skutkami humanitarnymi wynikającymi z użycia broni wybuchowej na obszarach zaludnionych (EWIPA), i będzie nadal zachęcać wszystkie państwa do dalszego angażowania się w tej dziedzinie poprzez rozważenie poparcia tych inicjatyw.

8. Podkreślając znaczenie dalszego włączania kwestii dzieci w konfliktach zbrojnych (CAAC) do głównego nurtu polityki zewnętrznej UE, Rada zwraca się do wszystkich organów decyzyjnych, służb i agencji UE, misji i operacji cywilnych i wojskowych, specjalnych przedstawicieli i wysłanników oraz innych organów o podwojenie wysiłków na rzecz zapewnienia skutecznej realizacji przedmiotowych wytycznych. Rada podkreśla znaczenie pełnego uwzględnienia tematyki CAAC we wspólnej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa UE, która obejmuje wspólną politykę bezpieczeństwa i obrony, w tym dowodzone przez UE misje i operacje zarządzania kryzysowego. W tym kontekście Rada z zadowoleniem przyjmuje zaktualizowaną listę kontrolną dotyczącą uwzględniania ochrony dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi w misjach i operacjach w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony UE (lista kontrolna WPBiO). Rada powierza odpowiednim grupom roboczym zadanie regularnego przeglądu wdrażania przedmiotowych wytycznych i składania sprawozdań na ten temat w celu określenia zdobytych doświadczeń i rozpowszechniania najlepszych praktyk.
9. Oprócz współpracy w tej dziedzinie UE i jej państwa członkowskie wykorzystają pełen zakres swoich instrumentów we wszystkich obszarach działań zewnętrznych, aby skupić się na globalnych kampaniach informacyjnych, działaniach i skutecznym programowaniu oraz dalej je wzmacniać. Z nowym poczuciem pilnej potrzeby Rada zwraca się również do partnerów ze wszystkich regionów, w tym do organizacji międzynarodowych i regionalnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów prywatnych, o wspólne i szybsze rozwiązywanie konfliktów oraz o zapobieganie poważnym naruszeniom wobec dzieci i reagowanie na nie, a także apeluje o poszanowanie, ochronę i realizację ich praw oraz o ochronę na mocy międzynarodowego prawa humanitarnego i międzynarodowego prawa praw człowieka. Z myślą o wszystkich dzieciach na świecie.

ZAŁĄCZNIK

AKTUALIZACJA Z 2024 R.

Wytyczne UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych (CAAC)

1 - WPROWADZENIE

Sytuacja dzieci, zwłaszcza tych dotkniętych konfliktem zbrojnym, jest od dziesięcioleci jednym z priorytetów Unii Europejskiej. UE i jej państwa członkowskie odgrywają kluczową rolę na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych, w znacznym stopniu przyczyniając się do rozwoju programu działań ONZ na rzecz dzieci w konfliktach zbrojnych oraz do rozwoju jego globalnego mandatu. W 2003 r. UE przyjęła pierwsze wytyczne w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych, które następnie zaktualizowano w 2008 r., aby połączyć przewidziane w nich założenia polityczne, tworząc praktyczne narzędzie służące ukierunkowaniu działań. Ze względu na znaczne – od tego czasu – zmiany w globalnej polityce i rozwój sytuacji w UE konieczna jest dalsza aktualizacja wytycznych UE, aby wspierać dalsze skuteczne działania UE zgodnie z bardziej kompleksowym i całościowym podejściem.

W kontekście konfliktu zbrojnego dzieci, a w szczególności dziewczęta, znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji. Konflikty zbrojne i sytuacje przemocy powodują ogromne cierpienie dzieci, które ze względu na swój wiek, dojrzałość fizyczną i psychiczną, zależność i status prawny są bardziej narażone na zagrożenia, ubóstwo, przemoc i zaniedbania, z którymi konfrontuje ludzi dynamika konfliktu. Zgodnie z Konwencją ONZ o prawach dziecka (UNCRC) dziecko to każda osoba w wieku poniżej 18 lat.

W większości krajów dotkniętych konfliktami zbrojnymi dzieci stanowią nawet połowę ludności. Na całym świecie miliony dzieci mieszkają w strefach dotkniętych konfliktami lub z takich stref uciekają. W związku z tym konflikty dotyczą je w sposób nieproporcjonalny.

Dzieci padają ofiarą konfliktów zbrojnych i innych sytuacji przemocy zbrojnej ze strony podmiotów państwowych i niepaństwowych, w tym organizacji terrorystycznych i zorganizowanych grup przestępczych, a ich bezpieczeństwo i ochrona są często poświęcane na rzecz realizacji celów wojskowych, rozwijania działalności przestępczej lub dla innych nielegalnych korzyści. Zabijane i okaleczane, rekrutowane i wykorzystywane w różnych celach przez ugrupowania i siły zbrojne, uprowadzane i poddawane gwałtom oraz innym formom przemocy seksualnej i wykorzystywania seksualnego, doświadczające ataków na szkoły i szpitale, dzieci padają ofiarą rażących pogwałceń ich praw i innych poważnych naruszeń lub nadużyć. Miliony z nich dotyka niepełnosprawność fizyczna lub psychiczna, nabyta w wyniku wojny. Nawet dzieci, które nie są bezpośrednio zaangażowane w konflikty zbrojne, zmagają się z innymi konsekwencjami konfliktów, takimi jak niedożywienie, brak schronienia i dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej, dyskryminacja, a także przemoc i uporczywy stres psychiczny. Coraz częściej zdarza się, że w związku z brakiem pomocy humanitarnej głód i choroby powodują więcej zgonów niż sama przemoc. Wiele szkód wyrządzonych dzieciom w wyniku konfliktów zbrojnych nie wynika bezpośrednio z walk, ani nie ustaje wraz z ich zakończeniem. Skutki dla pokoju i bezpieczeństwa na świecie oraz dla zrównoważonego rozwoju są daleko idące i długotrwałe. Trwałe szkody wyrządzane dzieciom i ich rodzinom w konfliktach zbrojnych przyczyniają się do umocnienia cykli przemocy i ubóstwa, wywierają długotrwałe skutki międzypokoleniowe, osłabiając odporność indywidualną i społeczną, oraz utrudniają rozwój pokojowych społeczeństw.

Inne kwestie powodujące coraz większe zaniepokojenie w kontekście dzieci w sytuacjach konfliktowych i pokonfliktowych obejmują: rolę zmiany klimatu dodatkowo nasilającą istniejące zagrożenia i podatności na zagrożenia, z jakimi borykają się dzieci; masowe wykorzystywanie broni wybuchowej na obszarach zaludnionych; częstsze ataki na szkoły i ich wykorzystanie do celów wojskowych z naruszeniem międzynarodowego prawa humanitarnego; szczególny wpływ konfliktów zbrojnych na dzieci z niepełnosprawnościami; aspekt płci w poważnych naruszeniach wobec dzieci; pogłębiające się skutki ubóstwa i nierówności; dzieci w ruchu oraz wewnętrznie i przymusowo przesiedlane, a także dzieci–uchodźcy; dzieci przebywające w placówkach lub pozbawione opieki rodzinnej; praca dzieci oraz dotyczące ich handel ludźmi i niewolnictwo seksualne; wyzwania związane z pojawieniem się nowych technologii, takich jak werbowanie dzieci przez internet, a także rozprzestrzenianie broni i nielegalny handel nią, oraz konsekwencje min przeciwpiechotnych, wybuchowych pozostałości wojennych (ERW) i improwizowanych urządzeń wybuchowych (IED).

Konieczne jest położenie większego nacisku na krajowy i międzynarodowy wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych, w tym na dostęp dzieci do wymiaru sprawiedliwości. Pociąganie sprawców do odpowiedzialności za poważne naruszenia wobec dzieci w konfliktach zbrojnych, zgodnie z prawem międzynarodowym i międzynarodowym prawem humanitarnym, Rzymskim Statutem MTK i konwencjami genewskimi, ma kluczowe znaczenie dla zwalczania klimatu bezkarności osób popełniających przestępstwa przeciwko dzieciom, powstrzymania przyszłych nadużyć oraz wspierania rozliczalności i promowania kultury poszanowania praw dziecka.

Unia Europejska, w ramach swojego zaangażowania humanitarnego oraz zaangażowania na rzecz rozwoju, pokoju, bezpieczeństwa i działań dyplomatycznych, a także wspólnie ze swoimi państwami członkowskimi, jest zdecydowana priorytetowo traktować ochronę, dobrostan i upodmiotowienie dzieci, z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb i bez dyskryminacji z jakichkolwiek względów,

2 - CEL

Unia Europejska priorytetowo traktuje propagowanie i ochronę praw dziecka w ramach swojej polityki w dziedzinie praw człowieka. Nie tylko dlatego, że dzieci są dziś bezbronnymi ofiarami konfliktów, ale także dlatego, że to one kształtują przyszłość. UE uznaje ich nieodłączne prawa zapisane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, Konwencji o prawach dziecka i jej protokołach fakultatywnych, a także w innych międzynarodowych instrumentach dotyczących praw człowieka, jak również szczególną ochronę, jaką przyznaje się im na mocy prawa międzynarodowego.

Rada Bezpieczeństwa ONZ zidentyfikowała sześć poważnych naruszeń², biorąc pod uwagę ich rażący charakter i ich poważny wpływ na dobrostan dzieci:

- zabijanie i okaleczanie dzieci,
- werbowanie lub wykorzystywanie dzieci w siłach i ugrupowaniach zbrojnych,
- zgwałcenie i inne formy przemocy seksualnej wobec dzieci,
- uprowadzanie dzieci,
- ataki na szkoły i szpitale,
- odmowa dostępu pomocy humanitarnej do dzieci.

² Definicje określono w podręczniku terenowym towarzyszącym wytycznym w sprawie mechanizmu monitorowania i sprawozdawczości w zakresie poważnych naruszeń wobec dzieci w konfliktach zbrojnych (DPKO, biuro specjalnego przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ ds. dzieci w konfliktach zbrojnych, UNICEF, 2014 r.).

UE dąży do upowszechnienia wiedzy na temat tej kluczowej kwestii zarówno na płaszczyźnie wewnętrznej, jak i międzynarodowej. Jesteśmy zdecydowani w skuteczny i kompleksowy sposób zająć się krótko-, średnio- i długoterminowymi skutkami, jakie mają dla dzieci konflikty zbrojne i inne przypadki przemocy zbrojnej – poprzez działania mające na celu zapobieganie różnym naruszeniom praw dziecka i reagowanie na nie. Wykorzystując różne dostępne sobie narzędzia i opierając się na istniejących inicjatywach, UE dąży do zaangażowania państw trzecich i podmiotów niepaństwowych. Obejmuje to zachęcanie ich do wdrażania, poszanowania i promowania prawa międzynarodowego, w tym norm, standardów i instrumentów praw człowieka oraz międzynarodowego prawa i międzynarodowych norm w zakresie uchodźców i kwestii humanitarnych, a także do podejmowania skutecznych środków w celu ochrony dzieci przed skutkami konfliktów zbrojnych i zapewnienia odpowiedzialności za przestępstwa przeciwko nim.

Niniejsze wytyczne mają służyć jako praktyczne narzędzie ułatwiające podmiotom UE na całym świecie pracę na rzecz dzieci w konfliktach zbrojnych i tę pracę wspierające, w tym w innych sytuacjach przemocy zbrojnej ze strony podmiotów państwowych i niepaństwowych, takich jak organizacje terrorystyczne i zorganizowane grupy przestępcze. Uznając wzajemne powiązania różnych polityk, UE podkreśla znaczenie ciągłych i skoordynowanych wysiłków w różnych obszarach, w tym w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa, pomocy rozwojowej, budowaniu pokoju i pomocy humanitarnej. To kompleksowe podejście wzmacnia naszą zbiorową reakcję na trudną sytuację dzieci w konfliktach zbrojnych, a tym samym przyczynia się do długoterminowego pokoju i bezpieczeństwa oraz zrównoważonego rozwoju.

3 - ZASADY

Unia Europejska opiera się na wartościach, którymi są wolność, demokracja, poszanowanie ludzkiej godności i podstawowych wolności, równość oraz praworządność i poszanowanie praw człowieka. Ochrona i propagowanie praw dziecka to jednym z głównych celów działań Unii Europejskiej w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym. Tak zapisano to w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, która gwarantuje, że przy wdrażaniu prawa Unii wszystkie instytucje i organy europejskie muszą zapewnić ochronę praw dziecka. Strategiczne ramy dotyczące praw człowieka i demokracji przyjęte w 2012 r. określają zasady, cele i priorytety mające zwiększyć skuteczność i spójność polityki UE, przy czym poszanowanie praw człowieka, demokracji i praworządności leży u podstaw wszystkich aspektów wewnętrznej i zewnętrznej polityki UE. Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji określa poziom ambicji i wskazuje priorytety UE i jej państw członkowskich w tej dziedzinie w stosunkach z państwami trzecimi oraz określa konkretne zadania, które UE powinna podjąć. Ponadto wytyczne UE w sprawie praw człowieka, w tym w szczególności wytyczne UE w sprawie promowania i ochrony praw dziecka, zapewniają praktyczne narzędzia i wskazówki służące realizacji tych zobowiązań w tym zakresie. Podobnie jak strategia UE na rzecz praw dziecka (2021 r.) polityki te służą promowaniu i chronieniu praw dziecka oraz włączają je do głównego nurtu wewnętrznej i zewnętrznej polityki Unii Europejskiej.

Promowanie i ochrona praw dziecka

Kierując się następującymi podstawowymi zasadami, UE powinna zintensyfikować swoje działania na rzecz zapewnienia ochrony dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi:

- **Podejście oparte na prawach człowieka:** Zgodnie z Konwencją ONZ o prawach dziecka za dziecko uznawana jest każda osoba w wieku poniżej 18 lat. Na mocy międzynarodowego prawa dotyczącego praw człowieka wszystkie dzieci są uznawane za niezależne podmioty praw, którym na mocy prawa międzynarodowego, w tym międzynarodowego prawa humanitarnego, przysługuje szczególna ochrona. Chociaż dzieci mogą być ofiarami, są one również osobami ocalałymi i podmiotami mającymi własne prawa. Nie należy ich traktować ani postrzegać wyłącznie jako biernych podmiotów. Dzieci powinny być informowane o przysługujących im prawach. Ich głos musi być słyszalny zgodnie z ich wiekiem i na miarę ich dojrzałości, a ich potrzeby – zaspokajane.
- **Prawo do życia i rozwoju:** Zgodnie z Konwencją ONZ o prawach dziecka UE będzie priorytetowo traktować całłościowy dobrostan, ochronę i reintegrację wszystkich dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi, zapewniając im przetrwanie, rozwój i pełną realizację ich praw.
- **Niedyskryminacja i włączenie społeczne:** Ochrona i pomoc są zapewniane bez jakiegokolwiek dyskryminacji, w tym dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie i dyskryminacji krzyżowej. Nie pozostawiając żadnego dziecka w tyle i zapewniając równy dostęp do ochrony, szczególną uwagę należy zwrócić na specyficzne potrzeby w zakresie opieki i ochrony wszystkich dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, w tym dziewcząt, dzieci z niepełnosprawnościami, dzieci wywodzących się z ludności rdzennej i dzieci należących do mniejszości narodowych, dzieci bez opieki, dzieci-migrantów, dzieci-uchodźców, dzieci ubiegających się o azyl, dzieci wewnątrznie i przymusowo przesiedlonych i dzieci bezpaństwowych, dzieci pozbawionych opieki rodzinnej, takich jak dzieci ulicy lub dzieci przebywających w placówkach, zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami w zakresie praw człowieka wynikającymi z prawa międzynarodowego i norm międzynarodowych oraz za pomocą istniejących ram politycznych i prawnych.

- **Dobro dziecka:** zgodnie z Konwencją ONZ o prawach dziecka przy wdrażaniu działań UE kwestią nadrzędną jest dobro dziecka. We wszystkich decyzjach i działaniach należy priorytetowo traktować dobrostan, ochronę i bezpieczeństwo dzieci.
- **Zróżnicowane podejście:** UE dostrzega zróżnicowanie potrzeb i podatności na zagrożenia oraz dąży do dostosowania swoich interwencji do wyjątkowej sytuacji każdego dziecka, zapewniając całościowe i zrównoważone rozwiązania; jak określono w badaniu przeprowadzonym przez biuro specjalnego przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ ds. dzieci w konfliktach zbrojnych pt. „Aspekt płci poważnych naruszeń wobec dzieci w konfliktach zbrojnych”, wszystkie dzieci potrzebują ochrony, jednak ich potrzeby i podatność na zagrożenia w kontekście konfliktu zbrojnego mogą różnić się w zależności od ich wieku, dojrzałości, płci, orientacji seksualnej i tożsamości płciowej, niepełnosprawności, przynależności do mniejszości, szczególnych okoliczności oraz charakteru konfliktu, a także ich postrzeganego lub rzeczywistego powiązania ze stronami konfliktu.
- **Ochrona dzieci powiązanych z siłami lub ugrupowaniami zbrojnymi:** Dzieci powiązane z siłami lub ugrupowaniami zbrojnymi (CAAFAG) należy zawsze uznawać przede wszystkim za ofiary sześciu poważnych naruszeń prawa międzynarodowego praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego. Perspektywa dziecka, oparta na dobru dziecka i skupiająca się na ochronie chłopców i dziewcząt przed sześcioma poważnymi naruszeniami podczas konfliktu, ma kluczowe znaczenie dla rozbrojenia, demobilizacji i reintegracji (DDR) oraz dla związanych z tym procesów. W związku z tym należy zawsze przygotowywać bezwarunkowe i natychmiastowe ochronę, uwolnienie i (re)integrację dzieci powiązanych z siłami lub ugrupowaniami zbrojnymi z ich rodziną i społecznością oraz priorytetowo traktować te działania, niezależnie od charakteru grupy zbrojnej, zgodnie z prawem międzynarodowym praw człowieka i międzynarodowym prawem humanitarnym. Szczególną uwagę należy zwrócić na wyzwania stojące przed dziećmi urodzonymi w ugrupowaniach zbrojnych, jak również tymi, które zostały zwerbowane jako dzieci i zdemobilizowane jako dorośli. Dzieci w wieku odpowiedzialności karnej, które są podejrzane o popełnienie poważnego przestępstwa, należy przekazać podmiotom cywilnym, a sprawiedliwość powinna być wymierzona w ramach systemów wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich. Dzieci nie powinny być zatrzymywane wyłącznie na podstawie swojego powiązania z ugrupowaniami zbrojnymi.

- **Dzieci i ofiary w centrum uwagi:** Nacisk kładzie się na dobrostan i potrzeby dziecka. Oznacza to aktywne angażowanie dzieci – na ile to możliwe – w rozpoznawanie ich potrzeb i priorytetów oraz zapewnienie, aby ich głos był słyszalny i aby nie doświadczały kolejnej traumy, a ich dobrostan i bezpieczeństwo były traktowane priorytetowo. UE priorytetowo traktuje kwestię szczególnych szkód, jakie dzieci doświadcniają w konfliktach zbrojnych.
- **Reakcja adekwatna do wieku i płci:** Potrzeby dzieci i ich podatność na zagrożenia zmieniają się wraz z wiekiem. UE dostrzega to i odpowiednio dostosowuje swoje interwencje. Ponadto dziewczęta i chłopcy często doświadczają konfliktów w różny sposób i napotykają specyficzne trudności. UE uwzględnia te potrzeby związane z wiekiem i płcią, aby zapewnić wszystkim dzieciom odpowiednią ochronę i odpowiednie wsparcie.
- **Reakcja adekwatna do traumy:** Konflikty zbrojne mogą mieć głęboki wpływ psychologiczny na dzieci. Podejście UE dostrzega ten fakt i dąży do zapewniania wsparcia uwzględniającego traumę, której dzieci mogły doświadczyć, w tym z powodu przemocy seksualnej i przemocy motywowanej płcią, oraz biorącego pod uwagę ich potrzeby w dziedzinie dostępu do usług w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego wspomagających leczenie i przywracanie normalności.
- **Rozliczalność, dostęp do wymiaru sprawiedliwości i wymiar sprawiedliwości dla nieletnich:** UE popiera ukierunkowane na dzieci monitorowanie popełnianych względem dzieci przestępstw i naruszeń, a także prowadzenie dochodzeń w ich sprawie i ich ściganie. Sprawcy muszą zostać pociągnięci do odpowiedzialności. Kluczowe znaczenie ma rozwój przyjaznych dzieciom systemów wymiaru sprawiedliwości dla wszystkich dzieci mających kontakt z prawem i pozbawionych wolności, a także ich dostęp do pomocy prawnej i udział w inicjatywach z zakresu sprawiedliwości okresu przejściowego.

- **Uczestnictwo i upodmiotowienie dzieci i młodzieży:** UE promuje, wspiera i zapewnia konstruktywne włączenie i aktywne uczestnictwo dzieci i młodzieży w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą, na wszystkich szczeblach, w tym w sytuacjach konfliktu, w szczególności za pośrednictwem Planu działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE.
- **„Nie szkodzić” – chroniące dzieci podejścia uwzględniające konflikt:** UE opowiada się za tym, aby wszystkie polityki i działania systematycznie zapobiegały potencjalnym szkodliwym konsekwencjom dla dzieci i ich praw, powodowanym przez działania lub przez zaangażowany w nie personel, i aby nie powodowały eskalacji konfliktów.

Współpraca międzynarodowa

W swoich pracach UE kieruje się odpowiednimi międzynarodowymi i regionalnymi normami i standardami w zakresie praw człowieka i prawa humanitarnego, w tym tymi zawartymi w załączniku I. UE aktywnie współpracuje z odpowiednimi podmiotami i wspiera ich prace. Dotyczy to w szczególności następujących podmiotów:

- Sekretarz Generalny ONZ
- Specjalny przedstawiciel Sekretarza Generalnego ds. Dzieci w Konfliktach Zbrojnych i jego biuro

- Specjalny przedstawiciel Sekretarza Generalnego ds. Zapobiegania Przemocy wobec Dzieci i jego biuro
- Grupa zadaniowa ONZ ds. monitorowania i sprawozdawczości (CTFMR) w danym kraju, gdzie sytuacja budzi niepokój, lub jej odpowiednik
- Biura, departamenty i agencje ONZ, takie jak UNICEF, DPO, DPPA, DCO, UN Women, UNODC, UNFPA, OHCHR, UNHCR, UNDP, MOP, OCHA, UNESCO i WHO (na szczeblu centralnym i regionalnym/lokalnym)
- Grupa robocza Rady Bezpieczeństwa ONZ ds. dzieci w konfliktach zbrojnych
- Regionalna/lokalna Grupa Przyjaciół CAAC lub równoważne grupy *ad hoc* gromadzące partnerów o podobnych poglądach
- Komitet Praw Dziecka
- Rada Praw Człowieka
- Sprawy społeczne, humanitarne i kulturalne (Trzeci Komitet) Zgromadzenia Ogólnego ONZ
- Międzynarodowy Trybunał Karny i, w stosownych przypadkach, specjalne trybunały międzynarodowe
- Specjalne procedury ONZ i posiadające mandat ONZ organy dochodzeniowe
- Międzyagencyjna Grupa Robocza ONZ ds. DDR i inne podobne fora
- Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (MCK)
- Rada Europy
- Unia Afrykańska i inne organizacje regionalne
- OBWE/ODIHR

- Lokalne i międzynarodowe organizacje pozarządowe, w tym organizacje kierowane przez dzieci, obrońcy praw człowieka i obrońcy praw człowieka będący dziećmi oraz organizacje i sieci społeczności lokalnych
- inne odnośne podmioty.

UE aktywnie uczestniczy w działaniach tych podmiotów i współpracuje z nimi, tak by istniejące gwarancje międzynarodowe praw dziecka były wzmacniane i skutecznie realizowane.

4 - STAWIANIE CZOŁA WYZWANIAM STOJĄCYM PRZED DZIEĆMI W KONFLIKTACH ZBROJNYCH

W ostatnich dwóch dziesięcioleciach doszło do dramatycznej zmiany w działaniach wojennych; taktyki, takie jak masowe i nieproporcjonalne bombardowania z powietrza, ostrzał i ataki z użyciem dronów, oblężenie i blokada w celu blokowania dostaw artykułów pierwszej potrzeby dla ludności cywilnej, utrzymywanie się niewybuchów i stosowanie min na obszarach cywilnych, narażają dzieci na poważne ryzyko śmierci lub okaleczenia.

Coraz większe zagrożenie dla przetrwania i rozwoju dzieci stwarzają ataki na szkoły, szpitale i inną krytyczną infrastrukturę cywilną, taką jak wodociągi i sieci energetyczne. W niektórych przypadkach ugrupowania lub siły zbrojne czynnie sprzeciwiają się dostępowi dziewcząt do edukacji i opieki zdrowotnej, co utrudnia dostęp do tych podstawowych usług. Nawet bez bezpośrednich ataków ogólny brak bezpieczeństwa w strefach konfliktu zniechęca dzieci i nauczycieli do przebywania w szkołach, a personel medyczny – do udzielania pomocy medycznej.

Liczba przypadków uprowadzenia dzieci znacznie wzrosła w sytuacjach ujętych w programie działań dotyczących dzieci w konfliktach zbrojnych, czy to w celu terroryzowania społeczności, poddawania uprowadzeniom konkretnych grup, w szczególności dziewcząt, co wpływa na ich dostęp do edukacji, w celu wymuszenia udziału dzieci w działaniach wojennych, wykorzystywania ich w handlu ludźmi i niewolnictwie seksualnym czy do innych celów związanych z wyzyskiem. Nawet po uwolnieniu lub ucieczce uprowadzone dzieci nadal borykają się z poważnymi wyzwaniem i stygmatyzacją, co ma wpływ na ich reintegrację i powrót do normalnego życia w ich społecznościach.

Przemoc seksualna w coraz większym stopniu staje się charakterystyczną cechą konfliktów i często jest stosowana wobec dziewcząt i chłopców, w sytuacji braku praworządności. Dzieci doświadczające przemocy seksualnej i wykorzystywania seksualnego cierpią z powodu długotrwałych traum psychicznych, dolegliwości zdrowotnych, w tym chorób przenoszonych drogą płciową, takich jak HIV/AIDS, jak również z powodu ciąż małoletnich. Szkodliwe normy i praktyki związane z płcią, takie jak okaleczanie żeńskich narządów płciowych, zabijanie noworodków płci żeńskiej, dziecięce, wczesne i przymusowe małżeństwa, stygmatyzacja za niedostosowywanie się do stereotypów płciowych oraz dyskryminujące normy społeczne i dyskryminacja stwarzają szczególne zagrożenie dla dziewcząt.

Główną przeszkodą w ochronie dzieci jest nadal odmowa dostępu do pomocy humanitarnej, w tym celowe ataki na pracowników organizacji humanitarnych. Brak podstawowej pomocy humanitarnej może prowadzić do ostrego niedożywienia, niskorosłości, braku dostępu do edukacji i podstawowej opieki medycznej, które mają długoterminowe konsekwencje rozwojowe dla dzieci. Zasadnicze znaczenie ma współpraca ze stronami konfliktu w celu umożliwienia dostępu do pomocy przy jednoczesnym doprowadzeniu do rozliczenia za naruszenia. Niezmiennie problemem pozostaje wykorzystywanie dzieci przez ugrupowania zbrojne, w walce lub w ramach wsparcia.

Przymusowe werbowanie dzieci poniżej 18 roku życia i ich wykorzystywanie w działaniach wojennych zarówno przez siły, jak i ugrupowania zbrojne, są nielegalne i stanowią jedną z najgorszych form pracy dzieci. Ponadto werbowanie dzieci poniżej 15. roku życia stanowi zbrodnię wojenną. Wiąże się to z nieludzkim obciążeniem i długoterminowymi szkodliwymi konsekwencjami dla tych dzieci, które pozostają przede wszystkim ofiarami i często spotykają się z stygmatyzacją i odrzuceniem. Dzieci powiązane z ugrupowaniami zbrojnymi dodatkowo wiktymizuje jeszcze ich aresztowanie i przetrzymywanie, czy to dlatego, że są one postrzegane jako zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego, czy też z powodu ich domniemanego uczestnictwa w działaniach wojennych.

W związku z tym należy priorytetowo traktować ich bezwarunkową i natychmiastową ochronę, uwolnienie i (re)integrację z rodzinami i społecznością, niezależnie od potencjalnego charakteru danego ugrupowania zbrojnego, zgodnie z prawem międzynarodowym praw człowieka i międzynarodowym prawem humanitarnym. W przypadku dzieci w wieku odpowiedzialności karnej, które są podejrzane o popełnienie poważnego przestępstwa, należy je przekazać podmiotom cywilnym, a sprawiedliwość powinna być wymierzona w ramach systemów wymiaru sprawiedliwości dla dzieci, jeżeli takie istnieją.

UE będzie wspierać negocjowanie, przyjmowanie i wdrażanie planów działania we współpracy między Organizacją Narodów Zjednoczonych a stronami konfliktu w celu położenia kresu sześciu poważnym naruszeniom wobec dzieci i zapobiegania tym czynom, a także negocjowanie, przyjmowanie i wdrażanie protokołów przekazania przez strony konfliktu, aby szybko przekazywać cywilnym podmiotom zajmującym się ochroną – w celu reintegracji – dzieci rzekomo związane z ugrupowaniami zbrojnymi.

Wyzwania mające wpływ na skuteczność działań

Znaczące przeszkody utrudniają skuteczne wsparcie humanitarne, rozwojowe i w zakresie ochrony dzieci przez UE i inne podmioty działające w strefach konfliktu. Wyzwania te obejmują złożony i stale zmieniający się charakter współczesnych konfliktów, ograniczenia w dostępie do dotkniętych obszarów i grup ludności ze względu na trwające akty przemocy lub rygorystyczne przeszkody administracyjne, a także brak zdolności podmiotów lokalnych do odpowiedniego zaspokojenia potrzeb dzieci.

Skuteczne działania mające na celu zwalczanie naruszeń wobec dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi komplikują się z powodu luk w danych i niewystarczających wskaźników wczesnego ostrzegania, co przede wszystkim utrudnia wysiłki na rzecz zapobiegania poważnym naruszeniom. Dodatkowe komplikacje to ograniczenia zasobów i trudności w koordynowaniu finansowania z wielu źródeł.

Ponadto słabe ramy prawne i brak odpowiedzialności za przestępstwa przeciwko dzieciom tworzą klimat bezkarności, w którym naruszenia pozostają bezkarne. Kwestia długoterminowych społeczno-gospodarczych skutków konfliktów, ubóstwo, brak możliwości edukacyjnych dla dzieci, zwłaszcza dziewcząt, ograniczone zasoby na świadczenia zdrowotne (w tym w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego) oraz utrzymywanie się szkodliwych norm i praktyk kulturowych stanowią poważne przeszkody w unikaniu ponownego występowania naruszeń, osiągnięcia trwałego pokoju i ochrony dzieci.

Możliwości skutecznego działania UE

Aby zwiększyć wysiłki na rzecz ochrony dzieci uwikłanych w konflikty zbrojne, UE **będzie budować silniejsze partnerstwa** i wspierać następujące działania:

- **Wspieranie zapobiegania:** Konieczne są większe inwestycje w zapobieganie konfliktom zbrojnym i naruszaniu praw dziecka, w szczególności sześciu poważnym naruszeniom wobec dzieci. Wdrożenie systemów wczesnego ostrzegania, uwzględnienie wskaźników ryzyka i luk w danych może pomóc w zidentyfikowaniu potencjalnych zagrożeń dla dzieci przed wystąpieniem naruszeń, umożliwiając podjęcie działań zapobiegawczych. Przeprowadzanie regularnych analiz konfliktów oraz ocen praw i potrzeb dziecka ma kluczowe znaczenie dla opracowania skutecznych i terminowych działań zapobiegawczych. Inwestowanie w wysokiej jakości i włączającą edukację, uwrażliwioną na konflikty i opartą na analizie ryzyka oraz uwzględniającą wiek i aspekt płci, może również ograniczyć ponowne występowanie konfliktów i zmniejszyć ryzyko niegodziwego traktowania dzieci i wykorzystywania ich.

- **Wzmocnienie podejścia opartego na powiązaniu między aspektami humanitarnymi a rozwojowymi i pokojowymi:** UE jest zdeterminowana, by potrzeby humanitarne, rozwojowe i związane z budowaniem pokoju były zaspokajane w sposób skoordynowany, tak aby sprostać przedłużającym się i przewidywalnym kryzysom; dotyczy to zarówno najpilniejszych potrzeb, jak i rozwiązań długoterminowych. Wspieranie tworzenia środowiska chroniącego i trwale wspierającego dzieci przed wybuchem konfliktów oraz w trakcie konfliktów i po ich zakończeniu wymaga trwałego i odpowiedniego finansowania, tak by zwiększyć skalę interwencji i utrzymywać długoterminowe programy ochrony dzieci, w tym poprzez przeznaczanie zasobów na ochronę socjalną, edukację, mieszkalnictwo, wsparcie psychospołeczne, opiekę zdrowotną i usługi ochrony dostosowane do zróżnicowanych potrzeb dzieci. Kluczowe znaczenie ma wspieranie, w tym poprzez odpowiednie zasoby finansowe, funkcjonowania mechanizmów monitorowania i sprawozdawczości ONZ w terenie.
- **Inwestowanie w zintegrowane systemy ochrony dzieci:** UE powinna wspierać w krajach niestabilnych i krajach dotkniętych konfliktem zintegrowane systemy ochrony socjalnej i ochrony dzieci oparte na społeczności lokalnej, które uwzględniają wiek i aspekt płci, są włączające w stosunku do osób z niepełnosprawnościami; ma to umożliwić zapobieganie naruszeniom praw dziecka, łagodzenie ich skutków, przywracanie normalności i reagowanie na takie naruszenia oraz zapewnienie dzieciom ciągłej opieki, kompleksowej i z udziałem wielu zainteresowanych stron; proces ten ma obejmować reintegrację, rehabilitację, możliwości edukacyjne, w tym szkolenia zawodowe i techniczne, służby ochrony dzieci, w stosownych przypadkach – łączenie rodzin, odpowiednią opiekę zdrowotną, w tym opiekę w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, usługi w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego oraz inne kluczowe aspekty.

- **Rozbrojenie, demobilizacja i reintegracja (DDR), reforma sektora bezpieczeństwa i programy wsparcia wymiaru sprawiedliwości** Włączenie kwestii ochrony dzieci do programów rozbrojenia, demobilizacji i reintegracji lub innych powiązanych programów, reforma sektora bezpieczeństwa, działania antyterrorystyczne i programy zwalczania sieci przestępczości zorganizowanej oraz programy przyjaznego dzieciom wymiaru sprawiedliwości (zapewnienie dostępu do przyjaznego dzieciom wymiaru sprawiedliwości, bezpłatnej pomocy prawnej i skutecznych środków odwoławczych), a także wspieranie dostosowanych do potrzeb inicjatyw reintegracyjnych ukierunkowanych na dzieci. Wspieranie reintegracji jako elementu szerszego systemu ochrony dzieci oraz uwzględnianie celów i zasad celów zrównoważonego rozwoju prowadzi do działań bardziej sprzyjających włączeniu społecznemu, bardziej kompleksowych i bardziej długoterminowych.
- **Współpraca i rzecznictwo w terenie:** UE powinna wspierać ściślejszą współpracę z podmiotami i agencjami ONZ, rządami krajowymi i władzami lokalnymi krajów dotkniętych konfliktami, międzynarodowymi i krajowymi organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego pracującymi bezpośrednio z dziećmi w terenie (w tym z grupą przyjaciół zajmującą się kwestiami dzieci w konfliktach zbrojnych). Opierając się na regularnym dialogu na temat celów i zasad ochrony dzieci z partnerami międzynarodowymi, rządami krajowymi, stronami konfliktu i organizacjami lokalnymi, należy dalej wzmacniać ścisłą współpracę z mechanizmem monitorowania i sprawozdawczości, któremu mandatu udzieliła Rada Bezpieczeństwa ONZ, z krajowymi grupami zadaniowymi ONZ ds. monitorowania i sprawozdawczości oraz ich analogicznymi grupami roboczymi.
- **Szkolenia i wsparcie:** Kluczowe znaczenie ma inwestowanie w budowanie zdolności wszystkich podmiotów zajmujących się ochroną dzieci. Zapewnienie szkoleń i wsparcia przyczyni się do poprawy ram regulacyjnych i politycznych, programów i interwencji na wszystkich szczeblach poprzez wyposażenie podmiotów odpowiedzialnych, zarówno tych, na których spoczywa obowiązek, jak i podmiotów praw, w umiejętności i zasoby niezbędne do skutecznego zaspokojenia szczególnych potrzeb dzieci na szczeblu krajowym i lokalnym. Potrzebnych jest więcej regularnych szkoleń dla personelu UE i innych pracowników, zwłaszcza mających bezpośredni kontakt z dziećmi oraz zaangażowanych w podejmowanie decyzji dotyczących dzieci.

- **Wspieranie rozwiązań lokalnych:** Uznawanie i wspieranie ukierunkowanych na dzieci i prowadzonych przez społeczność lokalną inicjatyw na rzecz pokoju i ochrony wzmacnia lokalne głosy i umożliwia zastosowanie rozwiązań odpowiednich pod względem kulturowym.
- **Uczestnictwo dzieci:** zapewnianie aktywnego, równego, znaczącego i efektywnego uczestnictwa dzieci – zgodnie z konwencją ONZ dotyczącą praw dzieci – w podejmowaniu decyzji ich dotyczących, w szczególności w projektowaniu programów reintegracji. UE będzie również dążyć do korzystania z usług Młodzieżowej Rady Konsultacyjnej doradzającej komisarzowi i Dyrekcji Generalnej ds. Partnerstw Międzynarodowych (DG INTPA) oraz młodzieżowych struktur doradczych, które doradzają delegatom UE, a które utworzono na podstawie Planu działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE na lata 2022–2027.

Realizując te kompleksowe cele, UE może znacznie zwiększyć swoje zaangażowanie w ochronę dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi. Oparte na współpracy i całościowe podejście, które wzbogaca lokalny potencjał lokalny i priorytetowo traktuje środki zapobiegawcze i kompleksową pomoc, może przyczynić się do bezpieczniejszej i lepszej przyszłości dla dzieci uwikłanych w działania wojenne.

5 - WDRAŻANIE I NARZĘDZIA OPERACYJNE

A) Unijne narzędzia działania:

UE dysponuje szeregiem narzędzi do rozwiązywania problemów związanych z CAAC kwestii; narzędzia te wywodzą się z istniejących inicjatyw:

- **Dialog polityczny:** W dialogu politycznym z państwami trzecimi aspekt praw człowieka będzie obejmował dobrostan i prawa dzieci w sytuacji sprzed, w trakcie i po wygaśnięciu konfliktu.
- **Specjalni Przedstawiciele UE (SPUE)** Specjalny Przedstawiciel ds. Praw Człowieka odgrywa ważną rolę rzeczniczą w kontekście globalnego przestrzegania standardów w zakresie praw dziecka. Specjalni Przedstawiciele UE dla danych obszarów geograficznych również powinni podejmować konkretne kroki, jak również działania informacyjne dotyczące kwestii związanych z dziećmi w konfliktach zbrojnych w państwach o priorytetowym znaczeniu objętych mandatami tych specjalnych przedstawicieli. Powinni oni uwzględniać kwestie CAAC w swoich prezentacjach dla grup roboczych Rady. Kwestie te powinny być włączane do mandatów SPUE w państwach o priorytetowym znaczeniu przy okazji odnawiania tych mandatów.

- **Démarche lub oświadczenia publiczne:** UE będzie wzywać odpowiednie państwa trzecie do podejmowania skutecznych środków w celu zapewnienia ochrony dzieci przed skutkami konfliktów zbrojnych i poważnych naruszeń oraz do położenia kresu bezkarności. Przypominanie o ważnej roli, jaką UE i jej państwa członkowskie mogą odegrać we wspieraniu dialogu ze wszystkimi stronami konfliktu, na które mogą mieć wpływ, aby położyć kres poważnym naruszeniom praw dzieci i zapobiegać im. W działaniach informacyjnych UE powinna kierować się rocznym sprawozdaniem Sekretarza Generalnego ONZ i jego sprawozdaniami dotyczącymi poszczególnych krajów na temat dzieci w konfliktach zbrojnych oraz towarzyszącymi im konkluzjami grupy roboczej Rady Bezpieczeństwa ONZ ds. dzieci w konfliktach zbrojnych. W stosownych przypadkach specjalnym przedstawicielom UE oraz szefom misji zostanie powierzone zadanie dalszego poruszania tej kwestii w kontaktach z podmiotami pozarządowymi. W odpowiednich przypadkach, UE będzie także reagować na postępy osiągnięte w tej dziedzinie. UE będzie nadal opowiadać się za powszechną ratyfikacją międzynarodowych konwencji o prawach człowieka, w szczególności Konwencji o prawach dziecka i Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne oraz Konwencji nr 182 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej najgorszych form pracy dzieci. UE będzie nadal zachęcać wszystkie państwa do dalszego podejmowania zobowiązań poprzez rozważenie zatwierdzenia instrumentów i zobowiązań międzynarodowych na rzecz ochrony dzieci dotkniętych konfliktem, w tym zasad i zobowiązań paryskich, zasad z Vancouver, deklaracji w sprawie bezpiecznych szkół oraz deklaracji politycznej w sprawie wzmocnienia ochrony ludności cywilnej przed konsekwencjami humanitarnymi wynikającymi z użycia broni wybuchowej na obszarach zaludnionych. UE będzie zachęcała wszystkie państwa do ratyfikacji statutu rzymskiego oraz do współpracy z Międzynarodowym Trybunałem Karnym i innymi międzynarodowymi trybunałami i mechanizmami rozliczalności, w tym w odniesieniu do wykonywania nakazów aresztowania.
- **Współpraca wielostronna:** UE angażuje się poprzez finansowanie projektów dotyczących dzieci w konfliktach zbrojnych oraz poprzez pomoc humanitarną i współpracę rozwojową. UE zbada możliwości rozszerzenia wsparcia, biorąc pod uwagę powiązanie między potrzebami humanitarnymi, rozwojowymi i w zakresie budowania pokoju.

- **Współpraca dwustronna:** UE jest zaangażowana we wspieranie i finansowanie programów mających na celu ochronę i propagowanie praw dzieci poprzez współpracę dwustronną z państwami trzecimi i na szczeblu regionalnym w szerszych ramach partnerstw międzynarodowych i pomocy humanitarnej. Państwa członkowskie będą również kierować się tymi priorytetami w swoich projektach współpracy dwustronnej.
- **Wsparcie dla sektora pozarządowego na szczeblu międzynarodowym, krajowym i lokalnym** UE nadal wspiera organizacje pozarządowe i organizacje społeczeństwa obywatelskiego zaangażowane w ochronę dzieci i ich praw w konfliktach zbrojnych i w innych sytuacjach, w których dochodzi do przemocy. Wsparcie to powinno obejmować budowanie instytucji i wzmacnianie inicjatyw na rzecz ochrony dzieci, w tym przyjaznych dzieciom systemów wymiarów sprawiedliwości, administracji wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich, reformę legislacyjną, szkolenia i doradztwo dla lokalnej policji i sił zbrojnych oraz dla funkcjonariuszy sektora więziennictwa i urzędników administracji wymiaru sprawiedliwości, wzmocnienie zdolności lokalnych organizacji pozarządowych zajmujących się prawami dzieci; przeprowadzanie rozbrojenia, demobilizacji i reintegracji (RDR) oraz reformy sektora bezpieczeństwa (RSB), z uwzględnieniem kwestii dotyczących dzieci.
- **Misje i operacje zarządzania kryzysowego:** Ochrona dzieci będzie odpowiednio uwzględniana i upowszechniana w procesach planowania, w dokumentach dotyczących planowania i w prowadzeniu operacji, zgodnie ze zaktualizowaną listą kontrolną dotyczącą uwzględniania ochrony dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi w operacjach i misjach w dziedzinie WPBiO. Mandaty i plany operacyjne będą uwzględniały szczególne potrzeby dzieci i kwestie dotyczące ochrony dzieci, w szczególności dziewcząt, tam gdzie to możliwe, biorąc pod uwagę mandaty i zdolności misji i operacji UE. Rozmieszczony wojskowy i cywilny personel misji i operacji w dziedzinie WPBiO powinien mieć zapewnione szkolenia i doradztwo na temat ochrony dzieci.

- **Współpraca z partnerami:** Uczestnictwo w lokalnych i regionalnych grupach przyjaciół zajmujących się kwestiami dzieci w konfliktach zbrojnych i udział w analogicznych grupach roboczych oraz regularne wymiany na temat monitorowania i sprawozdawczości z grupami zadaniowymi ONZ w danych państwach, z Biurem Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ ds. Dzieci w Konfliktach Zbrojnych, z UNICEF, DPO i DPPA.
- **Pozostałe środki:** UE może rozważyć wprowadzenie ukierunkowanych środków, w tym, w odpowiednich przypadkach, środków ograniczających, lub dokonać przeglądu umów z państwami trzecimi w oparciu o ich historię w zakresie praw dziecka, w szczególności w odniesieniu do CAAC.

Korzystając z szeregu narzędzi, którymi dysponuje, UE będzie dążyć do tego, by prawa i szczególne potrzeby dzieci były włączane do podejść uwzględniających wczesne ostrzeżenie i prewencję, a także w trwających sytuacjach konfliktowych, negocjacjach pokojowych, porozumieniach pokojowych, fazach odbudowy następujących po konflikcie, rekonstrukcji, reintegracji i długoterminowego rozwoju, oraz będzie zapewniać, by poważne naruszenia popełniane wobec dzieci były wyłączone z wszelkich amnestii. UE będzie dążyła do zapewnienia, by w proces pokojowy angażowała się społeczność lokalna, w tym dzieci. W tym celu UE wykorzysta doświadczenia zdobyte w ramach działań systemu ONZ i organizacji regionalnych i będzie się na nich opierać.

B) Wdrażanie:

Monitorowanie i sprawozdawczość

- **Szefowie misji UE, szefowie misji WPBiO oraz dowódcy wojskowi w państwach o priorytetowym znaczeniu:** Uwzględnianie w swoich regularnych sprawozdaniach analizy wpływu konfliktu na dzieci, zapewnianie włączenia kwestii dotyczących CAAC do lokalnych krajowych strategii UE w dziedzinie praw człowieka i demokracji oraz wspieranie regularnej koordynacji w terenie z delegaturami UE, misjami państw członkowskich UE, misjami i operacjami w dziedzinie WPBiO, stałymi koordynatorami ONZ i ich zespołami krajowymi, krajowymi grupami zadaniowymi ONZ ds. monitorowania i sprawozdawczości (CTFMR) lub ich odpowiednikami, innymi darczyńcami, organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym.

- **Komisja:** Zwracanie uwagi Rady i państw członkowskich na odpowiednie sprawozdania i informacje na temat finansowanych przez UE projektów dotyczących CAAC, a także zapewnienie, aby w państwach o priorytetowym znaczeniu przydzielano odpowiednie środki finansowe na ochronę dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi, w tym na wspieranie funkcjonowania mechanizmów monitorowania i sprawozdawczości w terenie, oraz by działania finansowane przez UE były zgodne z wytycznymi.
- **Państwa członkowskie:** Przekazywanie informacji na temat odnośnych projektów dwustronnych i działań dyplomatycznych dotyczących CAAC, w tym w zakresie koordynacji w terenie w państwach o priorytetowym znaczeniu.

Rada: Wdrożenie i dalsze działania

- KPiB ma nadzorować realizację działań UE na podstawie niniejszych wytycznych i opracować zasady włączania CAAC do odpowiednich polityk i działań UE, współpracując z innymi organami UE ds. bezpieczeństwa i rozwoju.
- Grupa Robocza ds. Praw Człowieka ma regularnie dokonywać przeglądu i aktualizacji wykazu państw o priorytetowym znaczeniu w oparciu o informacje z odpowiednich źródeł, w tym ze sprawozdania i briefingów Sekretarza Generalnego ONZ, i publikować ten wykaz oraz zapewnić współpracę między odpowiednimi grupami roboczymi.
- Odpowiednie grupy robocze ds. danych regionów geograficznych mają formułować zalecenia dotyczące działań w ich odnośnych państwach o priorytetowym znaczeniu.
- Grupa Robocza ds. Praw Człowieka ma dokonywać przeglądu i oceny realizacji niniejszych wytycznych, w koordynacji z odpowiednimi podmiotami, i określić ewentualne luki i potrzeby w ścisłej koordynacji z właściwymi grupami roboczymi, specjalnymi przedstawicielami, szefami misji, szefami misji cywilnych i dowódcami wojskowymi UE (poprzez łańcuch dowodzenia).
- Grupa ta ma przeanalizować dalszą współpracę z ONZ, innymi organizacjami międzynarodowymi, organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym.

- ESDZ ma co roku składać KPiB sprawozdania z postępów w realizacji celów niniejszych wytycznych, zwłaszcza w państwach o priorytetowym znaczeniu, oraz ułatwiać przeprowadzanie dla KPiB briefingów specjalnego przedstawiciela sekretarza generalnego ONZ na temat dzieci w konfliktach zbrojnych.
- Przewodniczący odpowiednich tematycznych grup roboczych i grup roboczych ds. danych regionów geograficznych w stosownych przypadkach mają uwzględniać kwestię CAAC w swoich obradach, w tym poprzez organizowanie wspólnych dyskusji między grupami roboczymi i organizowanie zewnętrznych briefingów prowadzonych przez partnerów ONZ i ekspertów ze społeczeństwa obywatelskiego.

Dodatkowe działania w ramach rzecznictwa i informowania

- Wysoki przedstawiciel co dwa lata będzie wydawał oświadczenie z okazji Międzynarodowego Dnia przeciwko Wykorzystywaniu Dzieci jako Żołnierzy (12 lutego), wspólnie ze Specjalnym Przedstawicielem Sekretarza Generalnego ONZ ds. Dzieci w Konfliktach Zbrojnych.
- UE powinna zwiększać świadomość na temat kwestii związanych z CAAC przy okazji Międzynarodowego Dnia Ochrony Edukacji przed Atakami (9 września) i Światowego Dnia Dziecka (20 listopada) oraz zbadać dalsze możliwości zwiększania świadomości na temat kwestii związanych z CAAC.
- ESDZ powinna dostarczać pakiet informacyjny na temat praw dziecka w strefach konfliktu wszystkim nowym szefom delegatur, szefom misji w dziedzinie WPBiO i dowódcom wojskowym misji w dziedzinie WPBiO, punktom kontaktowym misji i punktom kontaktowym ds. praw człowieka na początku ich mandatu.
- ESDZ i Komisja powinny organizować regularne, specjalne szkolenia na temat ochrony dzieci i na temat dzieci w konfliktach zbrojnych we współpracy z partnerami ONZ, odpowiednimi służbami Komisji i organizacjami pozarządowymi, w tym na temat dzieci i rozbrojenia, demobilizacji i reintegracji lub procesów z tymi związanych działaniami.

6. PODSUMOWANIE

Te zaktualizowane wytyczne dotyczące CAAC podkreślają determinację UE, by prawa i dobrostan dzieci w czasach wojny i niestabilnych sytuacjach traktować priorytetowo.

Aby zapewnić skuteczność niniejszych wytycznych, UE będzie monitorować poczynione postępy i składać sprawozdania na ten temat. Sporządzane będą regularne sprawozdania, w tym w celu określenia obszarów wymagających poprawy i dostosowania, z myślą o zapewnieniu, by reakcja UE na zmieniające się wyzwania, przed którymi stają dzieci w konfliktach zbrojnych, pozostała kompleksowa i skuteczna.

Współpracując z agencjami ONZ, rządami krajowymi, organizacjami lokalnymi i społeczeństwem obywatelskim, UE może stworzyć bezpieczniejszą i dającą większą nadzieję przyszłość dla dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi.

ZAŁĄCZNIKI do zaktualizowanych wytycznych

Załącznik I – Niewyczerpujący wykaz międzynarodowych norm, standardów i zasad, na które UE może się powoływać w kontaktach z państwami trzecimi w odniesieniu do kwestii dzieci w konfliktach zbrojnych

I. DOKUMENTY ONZ DOTYCZĄCE PRAW CZŁOWIEKA

Umowy i protokoły

- Powszechna deklaracja praw człowieka (1948)
- Konwencja o prawach dziecka (1989)
- II Protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne (2002)
- I protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii (2002)
- Konwencja MOP nr 182 dotycząca zakazu i natychmiastowych działań na rzecz eliminowania najgorszych form pracy dzieci (1999)
- Konwencja dotycząca statusu uchodźców (1951)
- Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych (1966)
- Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (1966)
- Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (1984)

Rezolucje Rady Bezpieczeństwa

- Rezolucje w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych: 1261 (1999), 1314 (2000), 1379 (2001), 1460 (2003), 1539 (2004), 1612 (2005), 1882 (2009), 1998 (2011), 2068 (2012), 2143 (2014), 2225 (2015), 2427 (2018), 2601 (2021)
- Rezolucje w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa: 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2242 (2015), 2331 (2016), 2467 (2019)
- Rezolucje w sprawie młodzieży, pokoju i bezpieczeństwa 2250 (2015), 2419 (2018), 2535 (2020)

Rezolucje Zgromadzenia Ogólnego odnoszące się do dzieci w konfliktach zbrojnych

Rezolucje w sprawie praw dziecka przedstawiane co dwa lata przez UE, wraz z Grupą Państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów na forum Rady Praw Człowieka oraz Trzeciego Komitetu Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Rezolucje te zawierają postanowienia dotyczące dzieci w konfliktach zbrojnych.

II. MIĘDZYNARODOWE PRAWO HUMANITARNE, UCHODźCY I WEWNęTRZNI PRZESIEDLEŃCY

- Konwencja genewska o traktowaniu jeńców wojennych (1949)
- Konwencja genewska o ochronie osób cywilnych podczas wojny (1949)
- Protokół dodatkowy do konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r. dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół I) (1978)
- Protokół dodatkowy do konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r. dotyczący ochrony ofiar niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół II) (1977)
- Konwencja dotycząca statusu uchodźców (1951)
- Protokół dotyczący statusu uchodźców (1967)
- Przewodnie zasady przesiedleń wewnątrzpaństwowych (1998)
- Międzynarodowe prawo humanitarne zwyczajowe

III. MIĘDZYNARODOWE PRAWO KARNE

- Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego (2002)

IV. INNE ODPOWIEDNIE ZOBOWIĄZANIA I INSTRUMENTY MIĘDZYNARODOWE

- Zasady i wytyczne w sprawie dzieci będących członkami sił i ugrupowań zbrojnych (zasady paryskie) (2007)
- Wytyczne dotyczące ochrony szkół i uniwersytetów przed wykorzystaniem do celów wojskowych podczas konfliktów zbrojnych (2014)
- Deklaracja w sprawie bezpiecznych szkół (2015)
- Zasady z Vancouver dotyczące utrzymywania pokoju i zapobiegania werbowaniu i wykorzystywaniu dzieci jako żołnierzy (2017)
- Deklaracja polityczna w sprawie wzmocnienia ochrony ludności cywilnej przed skutkami humanitarnymi wynikającymi z użycia broni wybuchowej na obszarach zaludnionych (2022)

Załącznik 2 – polityka i instrumenty unijne

WPZiB i instrumenty zarządzania kryzysowego

- Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024
- Strategiczny kompas UE na rzecz bezpieczeństwa i obrony (2022)
- Umowa w zakresie cywilnego wymiaru WPBiO (2023)

- Polityka Unii Europejskiej w zakresie należytej staranności w dziedzinie praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego w odniesieniu do wsparcia sektora bezpieczeństwa stron trzecich (2023)
- Wspólne porozumienie na temat strategicznego podejścia UE wspierającego rozbrojenie, demobilizację i reintegrację byłych bojowników (2021)
- Strategiczne partnerstwo ONZ–UE w zakresie operacji pokojowych i zarządzania kryzysowego: Priorytety (2022/2024)
- Zaktualizowana lista kontrolna dotycząca uwzględniania ochrony dzieci dotkniętych konfliktami zbrojnymi podczas misji i operacji WPBiO (2024)
- Konsensus europejski w sprawie pomocy humanitarnej (2008)
- Podręcznik UE i UNICEF-u na temat praw dziecka: Uwzględnianie praw dziecka we współpracy rozwojowej (2014)
- Dokument roboczy służb Komisji dotyczący ochrony humanitarnej – poprawa wyników w zakresie ochrony w celu ograniczenia zagrożeń dla osób w przypadku kryzysów humanitarnych (2016)
- Dokument roboczy służb Komisji w sprawie edukacji w sytuacjach nadzwyczajnych w ramach finansowanych przez UE działań w zakresie pomocy humanitarnej (2019)
- Komunikat Komisji w sprawie edukacji w sytuacjach nadzwyczajnych i w czasie przedłużających się kryzysów (2018)
- Dokument roboczy służb Komisji „Problematyka płci w ramach pomocy humanitarnej: różnorodność potrzeb, dostosowana pomoc” (2013)
- Koncepcja mediacji pokojowej UE (2020)
- Wytyczne ESDZ dotyczące mediacji pokojowej, ESDZ (2020)
- Koncepcja stabilizacyjna UE, WK 13776/2022 INIT (2022)

Instrumenty wspólnotowe i polityka wspólnotowa

- Strategia UE na rzecz praw dziecka (2021)
- Plan działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE (2022–2027)
- Wytyczne UE w sprawie promowania i ochrony praw dziecka (2017)
- Zalecenie Komisji w sprawie zintegrowanych systemów ochrony dziecka (2024 do potwierdzenia)
- Wspólny komunikat pt. Strategiczne podejście UE wspierające rozbrownienie, demobilizację i reintegrację byłych bojowników (2021)
- Wspólny komunikat pt. Elementy ogólnounijnych ram strategicznych w celu wspierania reformy sektora bezpieczeństwa (2016)

Załącznik 3 – przedmiotowe sprawozdania i wytyczne ONZ

Sprawozdania Sekretarza Generalnego ONZ

Organizacja Narodów Zjednoczonych Sprawozdania roczne (od 2000 r. do chwili obecnej) oraz sprawozdania dotyczące poszczególnych krajów (od 2006 r. do chwili obecnej) w odniesieniu do dzieci w konfliktach zbrojnych.

Sprawozdania specjalnego przedstawiciela

Organizacja Narodów Zjednoczonych Sprawozdania Specjalnego Przedstawiciela dla Zgromadzenia Ogólnego (od 1998 r. do chwili obecnej) oraz dla Rady Praw Człowieka (od 1998 r. do chwili obecnej).

Rada Bezpieczeństwa i grupy robocze ds. dzieci w konfliktach zbrojnych

- Konkluzje grupy roboczej na temat sprawozdań Sekretarza Generalnego dotyczących poszczególnych krajów w odniesieniu do dzieci w konfliktach zbrojnych:
www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/sgreports.

- Rezolucje i deklaracje prezydenckie na temat dzieci w konfliktach zbrojnych:
www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/resolutions.
- Pisma przewodniczącego Rady Bezpieczeństwa skierowane do Sekretarza Generalnego na temat dzieci w konfliktach zbrojnych:
www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/letters
- Zakres uprawnień grupy roboczej ds. dzieci w konfliktach zbrojnych i „zestaw narzędzi”:
www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/reference.

Publikacje i wytyczne Biura Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ ds. Dzieci w Konfliktach Zbrojnych

- Sześć poważnych naruszeń wobec dzieci podczas konfliktów zbrojnych: podstawy prawne. Nowy Jork, 2009 (aktualizacja 2013)
- Dzieci i wymiar sprawiedliwości podczas i po zakończeniu konfliktu zbrojnego (2011)
- Wytyczne dotyczące Rady Bezpieczeństwa z 1998 r. (2014)
- Wytyczne i podręcznik działań w terenie – Mechanizm monitorowania i sprawozdawczości w zakresie poważnych naruszeń wobec dzieci w sytuacjach konfliktów zbrojnych (2014)
- 20 lat na rzecz lepszej ochrony dzieci dotkniętych konfliktami (2016)
- Praktyczne wytyczne dla mediatorów w celu ochrony dzieci w sytuacjach konfliktów zbrojnych (2020)
- Wpływ pandemii COVID-19 na naruszenia wobec dzieci w sytuacjach konfliktów zbrojnych (2021)
- Wytyczne dotyczące uprowadzeń (2023)
- Wymiar płci w kontekście poważnych naruszeń wobec dzieci w konfliktach zbrojnych (2022)
- W kierunku większego włączenia społecznego: Dokument do dyskusji na temat mandatu w odniesieniu do dzieci w konfliktach zbrojnych i dzieci z niepełnosprawnościami w konfliktach zbrojnych (2023)